

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 14 april 1896, kl. 2 e. m.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion angående den legala annonseringen.

I en till Riksdagens Andra Kammare afgifven och till dess fjerde tillfälliga utskott remitterad motion, n:o 132, har herr *L. Jönsson* i Sandby hemställt,

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes, så fort ske kan, *dels* låta föranstalta derom, *ej mindre* att den legala annonseringen måtte genom gratisutdelning till embetsverk, myndigheter och kommuner, på sätt ofvan blifvit antydt, erhålla den största möjliga spridning i landet, *än äfven* att kostnaden för denna annonsering, hvilken kostnad icke må sättas högre, än som nödvändigt fordras för kungörelsernas uppsättning, tryckning m. m., måtte, vare sig annonseringen eger rum i ett redan befintligt tidningsorgan eller helst i en ny legal annonstidning, bestämmas efter en taxa, som Kongl. Maj:t efter utredning i ämnet måtte fastställa, *dels* slutligen, för vinnande af besparing i statsverkets utgifter för den legala annonseringen, anbefalla vederbörande embetsverk att tillse, att statsverkets kungörelser i allmänhet icke införas med större stilsorter än den minsta af de i tidningen använda.»

I sitt öfver motionen afgifna yttrande redogör utskottet för dess hufvudinnehåll på följande sätt:

Det vore, anser motionären, i hög grad oegentligt, att legala tillkännagifvanden, hvilka borde komma till så många kännedom som möjligt, infördes i en tidning, som är bland de minst spridda i landet. Svenska akademien, som åtnjuter fördelen att mot taxa, som hon själf eger bestämma, få ombesörja den legala annonseringen i Posttidningen, dock med uttryckligt vilkor att om tidningens »författande, tryckande och utgifvande draga försorg på ett sätt, som uppfyller ändamålet», hade gjort nästan intet för att åstadkomma tidningens spridning. Norges legala annonstidning hade mer än femdubbel spridning mot Posttidningen, hvilken, hufvudstaden oberäknad, utgår i endast 900 exemplar. Den stora allmänheten, som blir i sina viktigaste intressen berörd af de legala tillkännagifvanden, som införas i tidningen, får på grund af tidningens ringa spridning endast undantagsvis del af dessa, ehuru den obestridligt hade rätt att fordra, att den annonsering, som är i lag ålagd, också skall komma till allmänhetens kännedom. I annat fall vore den förfelad, och alla derpå använda utgifter kunde anses bortkastade. En jämförelse mellan de i Stockholm utgifna dagliga tidningarnes spridning i landsorten genom postverket visade, att, medan den minst spridda af alla de öfriga dock hade 3,566 prenumeranter, hade Posttidningen endast 916, hvarjemte de öfriga hade en betydande lösnummerförsäljning, Posttidningen deremot ingen. Då de flesta legala annonser måste införas tre gånger och då sättningskostnaden härigenom kunde reduceras, skulle säkerligen hvilken annan tidning som helst vilja ombesörja annonseringen mot mindre än hälften af den afgift, som nu utgår.

Den legala annonseringen borde icke endast vara spridd, utan äfven så billig, att endast kungörelsekostnaden betäcktes. All derutöfver gående kostnad vore en otillbörlig och orättvis skatt på den allmänhet, som af lagen ålägges annonsera. Annonseringen i Posttidningen uppfylde icke detta vilkor, utan vore oskäligt dyr och en tryckande beskattning på så väl den annonseringsskyldige enskilde som på staten. Posttidningens och dess bilaga Leveranstidningens annonspris vore icke, såsom det blifvit påstådt, billigare än flertalet andra tidningars och dertill onödigt högt, och hade under sista årtiondet gjorts allt mer och mer betungande. Under en lång följd af år hade priset varit 10 öre för petitrad. År 1877 höjdes detta med 25 procent till 12½ öre; medan samtidigt tidningen förändrades från femspaltig till sexspaltig. Antalet bokstäfver på en petitrad minskades derigenom från 42 à 44 till 36 à 38.

Höjningen kunde icke beräknas till mindre än 30 à 40 procent,

och Posttidningens annonspris vore derigenom icke billigare än flertalet andra tidningars.

Men derjemte hade akademien förstått att öka sin inkomst af den legala annonseringen genom användande af onödigt stora stilsorter. Vid annonsering för statsverkets räkning begagnades numera nästan alltid större stilsorter, såsom corpus- och bourgeois-stilar, i stället för petitstil, som förr var den vanliga. Härigenom förorsakades statsverket betydliga utgifter och bereddes tidningens egare stegrade inkomster. Vid all annonsering för egen räkning egde annonsören bestämma stilsort och annonsens typografiska ordnande m. m., men i en legal annons-tidning borde icke vara tillåtet att göra den ena legala annonsen mera i ögonen fallande än den andra. Toge man i betraktande, att de flesta annonser skola intagas tre gånger, och att arbetskostnaden för uppsättning behöfde endast en gång erläggas, så vore Posttidningens annonspris att anse som ett af de högsta, som af någon hufvudstads-tidning debiteras. Det kunde därför icke bestridas, att icke den tryckande skatten på de annonseringsskyldige kan nedsättas.

Genom kongl. brefvet af den 20 december 1791 fick Svenska akademien tillstånd att bestämma taxan för den legala annonseringen. Utan rimlig anledning hade denna år 1877 blifvit höjd med 30 à 40 procent, och ingen säkerhet funnes, att den icke framdeles kunde höjas ännu mera. Det vore otidsenligt, att en enskild korporation hade uteslutande bestämmanderätt öfver den beskattning, som är pålagd icke blott enskilde, utan jemväl staten och kommuner genom den legala annonseringen. Enligt nu gällande bestämmelser hade icke ens Kongl. Maj:t ej heller Riksdagen den minsta rätt att bestämma häruti. Öfver storleken af denna för mången tryckande skattebörd förfogade en enskild korporation efter eget godtfinnande och behöfde icke ens begära Kongl. Maj:ts tillstånd för att höja taxan med belopp, som i flera tiotusental skulle öka inkomsterna af tidningen på bekostnad till stor del af många af landets fattigare samhällsmedlemmar.

Hufvudsakligaste ändamålet med motionen vore att bereda någon lindring åt den i allmänhet föga bemedlade delen af allmänheten, som enligt lag är nödsakad att annonsera i Posttidningen. Man behöfde endast tänka på de många kungörelserna om konkurser, exekutiva auktioner, äktenskapsjäf, namnförändringar m. m. för att finna detta syftemål behjertansvärdt. Å andra sidan framhölles ett annat syftemål, som jemväl måste behjertas, nemligen Svenska akademiens ordboksarbete, för hvilket kostnaden bestrides af inkomster för den legala annonseringen. Akademien hade sjelf uppgifvit, att penningmedel i hundra-

tusental redan nedlagts å detta arbete, vid hvilket en stor mängd personer sysselsattes. Denna vackra medalj hade dock äfven sin frånsida, som vore mindre tilltalande, då man betänkte, att dessa hundratusentals kronor till stor del tagits och att de påräknade rikliga tillgångarne framdeles skulle tagas ur den obemedlade annonseringsskyldiga allmänhetens fickor, från konkurssmassor, från personer, som genom exekutiva auktioner måste gå från hus och hem o. s. v. Denna del af allmänheten borde, om någon, vara befriad från kontributioner till akademiens millionarbete. Man behöfde ej underskatta vigten af detta arbete, äfven om man hölle på den åsigten, att för den legala annonseringen ej bör betalas mer än hvad den minst kan kosta.

Motionären erkände, att akademiens ordboksarbete och verksamhet i öfrigt vore af vigt för landet, och vore öfvertygad, att Riksdagen, som alltid visat sig frikostig då det gällt kulturändamål, icke skulle underlåta att understödja ordboksarbetets bedrifvande, särskildt om derigenom lättnad i annonseringstväranget kunde beredas, och detta så mycket hellre, som statsverket genom billigare annonsering säkerligen skulle få ersättning för hvad det till ordboksarbetet årligen utgäfve.

Man hade ifrågasatt, huruvida priset på den legala annonseringen kan nedbringas eller icke. Akademiens ofvannämnda uppgift, att den nedlagt »hundratusental» på ordboksarbetet och väntar, att ännu rikligare tillgångar skola inflyta, visade, att inkomsterna af den legala annonseringen varit storartade och blifva det ännu mer. Om medel till ordboksarbetet anvisades på annat sätt, borde således inga svårigheter möta att få ett billigare annonspris till stånd.

Vid en summarisk beräkning af annonskostnaderna för det senast förflutna året erhöles man ett belopp af 120,000 kronor, som akademien uppburit endast för annonseringen under år 1895. Omkostnaderna borde ej uppgå ens till tredjedelen här af. Man behöfde dervid ej ens taga med i räkningen inkomsten af prenumeration och lösnummer.

En ny legal annonstidning behöfde ingen textafdelning. Borttoges de betydliga utgifterna för den i nuvarande legala annonstidningen förekommande onödiga och i allmänhet värdelösa texten, kunde säkerligen betydliga besparingar vinnas, och de legala annonserna införas för mindre än hälften af det nu bestämda priset.

I sammanhang härmed erinrades, att Kongl. Maj:t den 19 december 1844 förordnat, »att de legala kungörelser och annonser, hvilka, enligt lag och särskilda föreskrifter, böra genom 'allmän' tidning offentliggöras, skola hädanefter, och intill dess annorlunda varder derom förordnadt, införas uti det nya dagblad, som under benämning Post- och Inrikes

Tidningar från och med den 16 uti innevarande månad i stället för statstidningen utkommit». Då Kongl. Maj:t år 1844 på administrativ väg kunnat utfärda en slik kungörelse och deruti bestämt hvad som med »allmänna tidningar» borde förstås, torde Kongl. Maj:t vara oförhindrad att, med ändring af nyssnämnda förordnande, till efterrättelse bestämma, i hvilken tidning den legala annonseringen bör ega rum.

Afsigten med motionen vore icke att beröfva Svenska akademien hennes obestridda eganderätt till Posttidningen, öfver hvilken hon framdeles såsom hittills borde få åtnjuta fri dispositions- och eganderätt, likasom bestämma annonspriset för alla icke legala annonser, som akademien kunde förskaffa sin tidning.

I afseende på sättet för lösning af den frågan, huru man skulle vinna minskning i kostnaden för den legala annonseringen och om denna annonserings spridning i de vidsträcktaste kretsar, ville motionären ansluta sig till det uttalande, som gjordes af det utskott, hvilket år 1888 behandlade frågan om utgifvande af en statstidning. Detta utskott hade tänkt sig frågans lösning sålunda: En statstidning, hvars namn lämpligen borde blifva »Sveriges Allmänna Tidningar», borde utkomma hvarje helgfri dag och skulle upptaga endast annonser, nemligen officiella och legala kungörelser samt dessutom annonser af alla slag; annonseringen skulle ordnas på det mest praktiska och öfverskådliga sätt; annonspriset skulle ej sättas högre än 10 öre för petitrad; prenumerations- och lösnummerpriset skulle hållas särdeles billigt; gratisutdelning till embetsverk, myndigheter och kommuner samt tidningens framläggande å lämpliga lokaler efter föredömet i Norge borde införas.

Motionären funne denna lösning af frågan enkel och praktisk.

Ett annat sätt vore att erbjuda den legala annonseringen till något redan befintligt tidningsorgan med stor spridning. Ett lämpligt sådant vore ej svårt att finna. De legala annonserna kunde införas antingen på en från de öfriga, icke legala, skild plats eller ock i en särskild bilaga, upptagande endast legala kungörelser. Fördelarna häraf vore dels annonskostnadens nedbringande till mindre än hälften af den nuvarande, dels en stor spridning.

Motionären hade härmed endast velat antyda ett par sätt för frågans lösning. Hade det vid 1888 års riksdag väckta förslaget vunnit Riksdagens godkännande, så hade många svårigheter och betydliga utgifter både för statsverket och den enskilde kunnat besparas. Ju längre frågan uppsköttes, desto större blefve svårigheterna och kostnaderna för ärendets bringande till ett eftersträfvansvärdt slut.

Svenska akademien hade 1834 hos Kongl. Maj:t gjort förfrågan,

huruvida hon för frånträdande af sitt privilegium kunde af staten påräkna en årlig summa, och i sammanhang dermed upplyst, att nästföregående års behållning utgjort 5,200 riksdaler banko. Det vore antagligt, att akademien icke heller nu skulle vara obenägen att, mot erhållande af en viss summa för bedrifvande af ordboksarbetet, afstå från rätten att besörja den legala annonseringen, och detta så mycket hellre, som inkomsten af denna annonsering komme att väsentligt reduceras, om Riksdagens för dess del fattade beslut om inskränkning i densamma blefve till efterrättelse påbjuden.

Motionären sammanfattar slutligen, hvad han i det föregående utförigare utvecklade, i följande ord:

»*Då*, såsom här ofvan blifvit ådagaladt och som af framstående medlemmar af föregående Riksdagar och i öfrigt uttalats, Post- och Inrikes Tidningar i sitt nuvarande skick i anseende till tidningens obetydliga spridning icke lämpar sig för upptagande af officiella och legala kungörelser,

då den annonsering, som staten betalar i tidningen, både genom det höga annonspriset och genom godtyckliga anordningar i afseende å annonseringssättet ställer sig oskäligt dyr,

då den legala annonsering, som i tidningen eger rum, icke uppfyller villkoret att vara billig, utan tvärt om är en tryckande beskattning på en stor del af landets medborgare, som af lagen fått sig ålagdt att i tidningen annonsera,

då det måste anses som en fullt riktig grundsats, att för den legala annonseringen icke bör betalas mer än hvad den minst kan kosta, och att hvarje debitering derutöfver är en otillbörlig och grym skattebörd på personer, hvilka ofta icke ega tillgång till betalande af denna skatt,

då bördan af den legala annonseringen kommer att ytterligare ökas genom det kända förhållandet, att antalet af de personer, som af lagen åläggas annonsera, år efter år växer,

då det icke kan vara lämpligt, att rättighet att bestämma öfver det annonspris, som bör af staten och landets annonseringsskyldige inbyggare erläggas för den lagtvungna annonseringen, skall vara frånkänd Konungen och Riksdagen och såsom monopol öfverlemnad åt en enskild institution, hvilken i en beskattningsfråga efter behag härutinnan kan stadga enligt sitt godtfinnande, samt

då svårigheterna att få frågan om samma annonsering på ett tillfredsställande sätt löst, så att denna både blifver billigare och mera spridd bland allmänheten, med hvarje år som går öka sig, och kostnaderna

för vinnandet af detta mål jemväl komma att växa, ju större inkomster Posttidningens nuvarande egare skördar af tidningen,

så får jag, som anser det vara af stor vikt, att detta ärende, så fort ske kan, vinner sin slutliga lösning och bringas till ett för staten och en stor mängd samhällsmedlemmar gagnande resultat, med hänvisning till hvad Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 4 i utlåtande n:o 30 vid 1888 års riksdag föreslagit, vördsamt hemställa»;

hvarpå följer den hemställan, som utskottet i början af detta betänkande redan anført.

Härefter följer en redogörelse för frågans tidigare förekomst och behandling inom Riksdagen. Utskottet anför dervid följande.

Vid 1888 års riksdag väcktes af herr A. P. Danielson en motion i samma syfte som den ifrågavarande, nemligen: »att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning i syfte att alla legala tillkännagifvanden såväl af embetsmyndigheter som enskilde i de fall, då sådana offentliga tillkännagifvanden äro enligt lag och författningar dem ålagda, må införas i en statstidning, afsedd uteslutande för dylika tillkännagifvanden och för meddelanden från regeringen och Riksdagen i vissa ärenden, utgifven under statsmyndighets kontroll samt så ordnad, att berörda tillkännagifvanden med lätthet må kunna i sina olika grupper igenfinnas och med minsta möjliga kostnad för vederbörande, hvilken utredning äfven torde omfatta frågan i hvad mån och på hvilket sätt samma statstidning borde kostnadsfritt utdelas, samt till nästa Riksdag inkomma med förslag i ämnet.» Såsom skäl härför framhöll motionären, att den annonsering, som funnes i lag anbefald och som upptoges i Post- och Inrikes Tidningar, vore till följd af annonsernas dyrhet en tunga för den stora allmänheten och särskildt för den fattigare befolkningen mycket tryckande. Svenska akademien hade visserligen genom erhållet privilegium af den 20 december 1791 förklarats ensam berättigad att få den af akademien utgifna tidningen erkänd såsom den enda med laga vitsord att upptaga den i lag anbefalda annonseringen, men då akademien icke, på sätt i tryckfrihetsförordningen stadgades, förnyat det uppgifna privilegiet, utan på 1830-talet låtit det förfalla, kunde hinder deraf ej möta att ordna den lagtvungna annonseringen mera tidsenligt och på annat sätt än nu. Posttidningen utginge i ett icke så betydligt antal exemplar och egde en mycket begränsad läsekrets, men gäfvade det oaktadt Svenska akademien betydlig inkomst, om hvars storlek dock akademien vägrat lemna uppskattning. Motionären hade tänkt sig, att alla tillkännagifvanden, som voro

så väl för embetsmyndigheter som enskilde enligt lag och författning bådjudna, kunde införas i en statstidning, afsedd uteslutande för dylika tillkännagifvanden och meddelanden från Riksdagen och regeringen i vissa ärenden. Tidningen skulle utgifvas under statens kontroll och utdelas till embetsverk och myndigheter samt rikets kommuner äfvensom finnas att tillgå genom prenumeration och försäljning. Priset för legala annonser borde beräknas så lågt som möjligt och så, att endast omkostnaden för tidningens utgifvande blefve ersatt.

Motionen remitterades till Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 4, som i ett utförligt och sakrikt betänkande anförde i hufvudsak följande:

Frågan om en *statstidning*, som inom pressen skulle representera regeringens åsikter och önskningsar, hade blifvit väckt af en enskild motionär vid 1877 och 1879 års riksdagar men båda gångerna blifvit af båda kamrarne afslagen.

För att klargöra Svenska akademins ställning till Posttidningen lemnade utskottet en historisk redogörelse i ämnet, af hvilken hufvudsakligen framgick, att akademien genom privilegiet af den 20 december 1791 »för everdliga tider» erhållit rättighet att ensam förlägga och utgifva Post- och Inrikes Tidningar, och att inga andra kungörelser rörande testamenten, skuldfordringsmål, konkurser, auktioner, förmynderskap, »tjensters ledighet och förgifvande, markegångstaxor» m. m. skulle anses såsom i laga ordning utgifna än de, som i nämnda tidningar blifvit införda, samt att akademien egde frihet att på vissa år mot stadgad afgift till en eller flere upplåta tidningens utgifvande.

Den 12 maj 1834 tillkännagaf akademien i skrifvelse till Kongl. Maj:t, att hon vore betänkt på att utarrendera tidningen, för att akademien derigenom måtte betrygga sig en både större och framför allt säkrare inkomst af densamma, men ville dessförinnan hos Kongl. Maj:t göra en underdånig förfrågan, huruvida hon för frånträdande af sitt privilegium kunde af staten påräkna en årlig summa, hvarjemte hon upplyste, att sista årets behållning vore 5,200 riksdaler banko, hvilken summa nära motsvarade inkomsten af de legala annonserna. Kongl. Maj:t meddelade akademien tillstånd att från början af år 1835 på fem år öfverlåta sitt privilegium å tidningens utgifvande till den, som hofkansleren antog att utgifva en svensk statstidning, »på det akademien måtte tryggad till sitt bestånd och ostörd i sin verksamhet egnar sig åt sitt egentliga ändamål af estetisk bildningsanstalt, samt Post- och Inrikes Tidningar bättre än dittills uppfylla sitt ändamål af officiellt dagblad» och »öfvergå från akademins ledning till det vidgade skick, som en statstidning egnar». Tidningens namn förändrades till Sveriges statstidning eller Post- och Inrikes Tidningar.

Den 28 november 1835 utfärdades till alla offentliga verk kungörelse att, på det icke statstidningens redaktion måtte blifva i saknad af påräknad annonsinkomst, räkningar å legala annonser skulle godtgöras af de till expenser för nämnda verk anslagna medel.

Med slutet af år 1841 uppsade Kongl. Maj:t arrendet, hvarefter akademien utarrenderade tidningen till enskild person mot samma arrende som staten erlagt, eller 5,200 rdr bko. Alltsedan dess hade tidningen varit utarrenderad till enskild person. Tidningens namn förändrades 1844 till »Post- och Inrikes Tidningar», i sammanhang hvarmed Kongl. Maj:t den 19 december samma år utfärdade en kungörelse af innehåll, att Kongl. Maj:t uppå förekommen anledning funnit godt i nåder förordna, »att de legala kungörelser och annonser, hvilka enligt lag eller särskilda föreskrifter böra genom 'allmän' tidning offentliggöras, skola hädanefter och intill dess annorlunda varder derom förordnad, införas uti det nya dagblad, som, under benämning Post- och Inrikes Tidningar, från och med den 16 uti innevarande månad, i stället för statstidningen utkommit». Den 30 april 1886 afslutades emellan regeringen å ena sidan och kanslissekreteraren Strandberg, »såsom utgifvare af Post- och Inrikes Tidningar», å andra sidan en öfverenskomelse, innehållande bland annat en förteckning å de meddelanden från regeringen och embetsverken, hvilka tidningen vore skyldig att utan ersättning intaga. »Deremot — heter det vidare — får tidningen åtnjuta förmånen att af Kongl. Maj:t och dess regering i så måtto betraktas och behandlas såsom officiell, att alla officiella och legala kungörelser, der ej i särskilda författningar annorlunda stadgas, samt underrättelser om utnämningar och andra regeringsåtgärder, såsom hittills, i första hand der införas.»

Utskottet hade sökt vinna upplysning, huruvida förutnämnda privilegium blifvit i enlighet med tryckfrihetsförordningens 1 § 3 mom. någon gång af Kongl. Maj:t förnyadt. De efterforskningar, som skett, hade ledt till det temligen säkra antagande, att någon sådan förnyelse icke egt rum.

Om det sålunda vore sannolikt, att akademiens privilegium på tidningen icke lade hinder i vägen för Kongl. Maj:t att meddela förordnande om den legala annonseringens ordnande på annat sätt, fann utskottet det dock vara skäl att först utreda, hvilken verkan en dylik anordning skulle för akademien medföra.

Det kunde tagas för gifvet att, om Posttidningen beröfvades de officiella och legala kungörelserna — hvilkas befintlighet i tidningen

utgör grunden för en högst betydlig del af den i sig själf icke stora prenumerationen — skulle tidningen icke vidare kunna utgifvas, hvaraf åter skulle följa, att Svenska akademins inkomst af tidningen skulle upphöra. Här framstälde sig då tvenne frågor. Huru stor är akademins inkomst från Posttidningen, och huru stora äro akademins öfriga inkomster? På den första frågan kunde intet svar gifvas, emedan akademien vägrat att derom lemna upplysning. Skälet uppgifves ligga i den omständigheten, att akademins enskilda utgifter till icke obetydlig del upptagas af understöd åt behöfvande litteratörer eller deras efterlevande anhöriga, och att dessa understöd, hvilkas utdelande är af grannlaga natur, stundom skulle förlora åtskilligt af sin betydelse, om de underkastades offentlighet.

Vidkommande den andra frågan, eller beloppet af akademins inkomster *utöfver* tidningsarrendet, vore ådagalagdt, att de penningemedel, hvaröfver akademien för fyllandet af sin uppgift finge att årligen förfoga, komme att inskränkas till ett å åttonde hufvudtiteln uppfördt anslag af 2,250 kronor, hvartill möjligen komme någon behållning af akademins fastighet n:o 18 vid Skeppsbron i Stockholm.

Inkomsten af Posttidningen hade alltid af akademien ansetts såsom ett lifsvilkor. Det vore oemotsägligt, att akademien äfven genom materielt understöd banat vägen för många obemedlade vitterhets- och vetenskapsidkare, hvilka sedermera gjort fäderneslandet ära eller gagn, och att den efter måttet af sina tillgångar understödt åtskilliga företag, afsedda till heder och gagn för Sverige och dess stora minnen. »Det torde således under alla förhållanden vara hvarken billigt eller nyttigt att utan vidare, i fråga om Posttidningen, vidtaga en åtgärd, hvarigenom akademins — för att begagna ett i hennes historia icke sällan användt uttryck — *förnämsta inkomstkälla* tilltäppes och akademins tillvaro sättes på spel.»

Vidare framhåller utskottet, hurusom det vidlyftiga och kostsamma ordboksarbetet komme att taga akademins alla tillgängliga medel i anspråk, och att akademien meddelat, att hela hennes inkomst af Posttidningen med undantag af 3,000 kronor, som äro afsedda för hennes sekreterares lön, är *anslagen till ordboks företaget och å dettas konto i akademins enskilda räkenskaper särskildt bokförd.*

Med afseende å hvad sålunda blifvit upplyst och med hänsyn till ordboksarbetets stora fosterländska betydelse och det sätt, hvarpå akademien hittills användt sina tillgångar, funne utskottet åtgärd, hvarigenom akademien ginge miste om sin inkomst af Post- och Inrikes Tidningar, icke böra vidtagas utan i sammanhang med anordning, ledande

dertill, att ersättning bereddes akademien för hvad hon derigenom förlorar.

Utskottet lemnar vidare några upplysningar om förhållanden i andra länder, hvaraf framgår:

Norge har en offentlig, daglig kungörelsetidning, af hvilken 5,000 ex. utdelas gratis eller framläggas i offentliga lokaler och i hvilken skola införas alla legala annonser och tillkännagifvanden mot en ersättning, som bestämmes så, att det allmännas utgifter för tidningen blifva betäckta. Annonspriiset är 12 öre för rad korpus-stil och 10 öre för rad petitstil. Prenumerationspriset är 4 kronor om året.

I *Danmark* åtnjuter *Berlingske Tidende* åtskilliga företrädesrättigheter, i det många offentliga kungörelser måste upptagas deri för att vara rättsgiltiga, och regeringen brukar den för att uttala sin mening och meddela sina underrättelser.

Finland har en officiel annonstidning, utgifven både på svenska och finska, och hvilkens hufvudredaktörer lära tillsättas af regeringen.

I *Tyskland* märkes »*Deutscher Reichsanzeiger und Königlich Preussischer Statsanzeiger*», utgången från en inrättning, stäld under det tyska statsministeriet.

Frankrike har »*Journal officiel de la république française*», som står under ledning af inrikesministern, hvilken äfven utser redaktionspersonalen. Innehafvaren af utgifningsrätten betalar ett visst belopp till statskassan, men åtnjuter i stället inkomsten af prenumeration och annonser inom bestämda gränser.

Efter att hafva erinrat om den mängd olika fall, då våra lagar och författningar föreskrifva kungörande i »allmänna tidningarne» eller — hvilket f. n. är ett och detsamma — i Posttidningen, och hvilkas talrikhet snarare torde komma att ökas än minskas, egnar utskottet en noggrann undersökning åt motionärens anmärkning, att ifrågavarande annonser äro dyra och särskildt för den fattigare befolkningen mycket tryckande. Af denna undersökning framgick, att Posttidningens annonspris väl vore 2 1/2 öre per rad högre än några andra svenska dagliga tidningars och 1/2 à 2 1/2 öre per rad högre än Norsk Kundgiørelsetidendes, men icke obetydligt lägre än flera svenska och alla öfriga omnämnda utländska tidningars annonspris. Med påvisande att det väl icke vore företrädesvis »den fattigare befolkningen», som betalar annonserna i Posttidningen, och att det näppeligen kunde ifrågasättas, vare sig att statsverket skall vidkännas någon del af kostnaden för de legala kungörelser, hvilkas gäldande nu är enskilda personer ålagdt, eller att priset för dessa annonser skall sättas lägre än det som i all-

mänhet lägst gäller i öfriga svenska dagliga tidningar, höll utskottet före, att all skälig anledning till klagan öfver ifrågavarande annonsers dyrhet vore undanröjd, om annonspriset kunde nedsättas till 10 öre per rad.

Efter att ytterligare hafva framhållit, att den viktigaste fordran, som bör ställas på ett blad sådant som Posttidningen, är, att detsamma varder i högsta möjliga mån spridt i hela landet, att det varder känt och beaktadt af den stora allmänheten, hvarförutan hela kungörelsesystemet vore i grund och botten förfeladt, och efter att hafva påvisat, att af alla dagliga tidningar, som utgifvas i Stockholm, hade Posttidningen det lägsta prenumerantantalet, vida understigande alla de andras, funne utskottet det vara ådagalagdt, att tidningen i sitt nuvarande skick icke lämpade sig för upptagande af officiella och legala kungörelser, hvarför utskottet vore ense med motionären derom, att en ändring i detta afseende påkallades af omsorg om allmänhetens välförstådda intresse.

Utskottet ansåg i likhet med motionären, att i stället för Posttidningen borde under regeringens öfverinseende af en särskildt för ändamålet anställd person utgifvas en statstidning, innehållande dels officiella och legala kungörelser och meddelanden, dels ock andra annonser af alla slag. Annonspriiset skulle ej sättas högre än 10 öre för petitråd. Prenumerationspriset skulle vara billigt, och tidningen utdelas gratis till embetsverk, myndigheter och kommuner. Trots det billiga priset ansåg utskottet, att inkomsten skulle varda betydlig och betäcka ej blott alla utgifter för företaget, utan äfven den ersättning, som borde tillkomma Svenska akademien.

Efter denna utredning hemställde utskottet, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t *dels* låta utreda, huruvida ej, sedan det med utgifvaren af Post- och Inrikes Tidningar under den 30 april 1886 af regeringen upprättade kontrakt blifvit i vederbörlig ordning uppsagdt och upphört att gälla, en tidning, afsedd att upptaga vissa meddelanden från regeringen äfvensom officiella och legala kungörelser samt andra annonser, kunde under statsmyndighets kontroll utgifvas och spridas på sätt utskottet här ofvan antydt, dervid ersättning borde beredas Svenska akademien för den minskning i inkomst, akademien, i följd af upphäfvande af Post- och Inrikes Tidningars officiella egenskap, kunde visa sig komma att få vidkännas; och *dels* om möjligt till nästa Riksdag afgifva proposition i ämnet.

Utskottets hemställan bifölls af Andra Kammaren, och skulle beslutet delgifvas medkammaren. Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 2, som nu fick frågan till behandling, kunde icke biträda Andra Kammarens hemställan. Utskottet ansåg nemligen att, äfven om Svenska akademiens omtalade privilegium på 1830-talet genom den formella försummelsen af underlåtet förnyande må anses hafva gått förloradt, det vore Riksdagen föga värdigt att nu, sedan under mer än 50 år der- efter nämnda privilegium fortlefvat, påkalla åtgärder, som skulle tillintetgöra privilegiet. Derjemte hyste utskottet ur klokhetssynpunkt betänkligheter mot den ifrågasatta statstidningen. Det öfverensstämde icke med de i allmänhet hos oss gällande grundsatser, att staten skulle för egen del inlåta sig på företaget att utgifva en tidning, som skulle redigeras af en statens embetsman såsom sådan, och ännu mindre att tidningen delvis skulle försörja sig med enskilda annonser och således inlåta sig på en för enskilda tidningar förlustbringande täflan på ett för tidningars existens så viktigt område som annonseringen. Om åter de enskilda annonserna uteslötes, och tidningen skulle i en ofantlig mängd exemplar gratis utdelas samt hafva lågt försäljnings- och annonspris, vore det tvifvelaktigt, om den förmådde väl bära utgifterna och tillika lemna Svenska akademien full ersättning för dess förlust.

I likhet med Andra Kammarens utskott ansåge dock utskottet det högligen önskligt, att de legala kungörelserna erhöile vidsträcktare spridning än nu är händelsen, hvilket hufvudsakligen kunde ske dels genom utdelande till myndigheter och korporationer, på sätt hemställt blifvit, af den i fråga om annonsering officiella tidningen, dels genom att medelst lägre prenumerationspris och mera lockande innehåll vid sidan om annonserna förvärfva tidningen ökad antal prenumeranter.

Äfven funne utskottet det beaktansvärdt, om något kunde göras till minskning i kostnaden för den lagtvungna annonseringen, vare sig genom lägre annonspris eller den lagändring, att kungörelser behöfde införas blott två gånger i sådana fall, der nu deras införande tre gånger är föreskrifvet.

Utskottet ansåg, att frågan påkallade utredning af Kongl. Maj:t och att denna utredning borde i så litet bindande ordalag som möjligt öfverlemnas åt Kongl. Maj:t, och hemstälde därför, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, »om och hvilka åtgärder böra vidtagas för att de kungörelser, hvilka enligt lag och författningar skola i allmänna tidningarne införas, må vinna större spridning och medföra mindre kostnad än nu är fallet».

Vid detta betänkandes föredragning i Första Kammaren anfördes å ena sidan, att akademiens omtalade privilegium kunde anses vara förfallet i fråga om rättigheten att utgifva Posttidningen, men att deremot privilegiet att, så länge akademien utgifver förbemälda tidning, den eger att der få alla de nämnda legala publikationerna införda, ännu eger full laga och gällande kraft. Akademien hade låtit uppgöra kostnadsberäkning, hvad en gratisutdelning till hvarje kommun i landet skulle kosta, och funnit, att det skulle gå till vida öfver 20,000 kronor. Vid 1866 års riksdag hade en sådan gratisutdelning beräknats till 38,000 kronor.

En sådan förlust kunde akademien icke bära, och föga troligt vore, att Riksdagen skulle vilja ersätta densamma.

Å andra sidan framhölls, att de i motionen uttalade önskemål vore från det allmännas sida väl befogade. Då akademiens inkomster måste anses hafva stigit betydligt på senare tider och genom ökning i föreskrifter om legal annonsering ytterligare torde komma att stiga, hade utskottet, som ansett det vara för Riksdagen värdigast att, utan pröfning af privilegiet, låta akademien behålla detsamma, funnit den af utskottet föreslagna skrifvelsen vara det lämpligaste sättet att få en förändring till stånd. Utskottets hemställan blef emellertid af Första Kammaren afslagen.

Vid 1889 års riksdag förnyade herr Danielson sin motion med förslag derjemte att extra anslag af 1,500 kronor skulle ställas till Kongl. Maj:ts förfogande i och för bestridande af kostnaderna för utredningen. Statsutskottet, som nu fick motionen till dehandling, tillstyrkte bifall till densamma med hänvisning till den motivering, som Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 4 år 1888 afgifvit. Vid föredragning inför kamrarne röntes frågan samma öde som föregående år, eller att bifallas af Andra Kammaren och afslås af den Första.

Vid 1890 års riksdag väckte herr Danielson ny motion i ämnet, ehuru i förändrad form, nemligen om ett förslagsanslag af högst 15,000 kronor att ställas till Kongl. Maj:ts förfogande till utgifvande af en statstidning i förut nämnd rigtning. Statsutskottet tillstyrkte äfven nu motionen, dock med reservation af samtliga utskottsledamöter från Första Kammaren. Utskottsbetänkandet nämner denna gång ingenting om beredande af någon sorts ersättning åt Svenska akademien. Vid frågans behandling i Andra Kammaren uttalades å ena sidan den åsigt, att det vore en rättskränkning mot Svenska akademien att beröfva

hennes den enda egentliga inkomst, som hon egde och hvarå hon egde privilegium. Vore rättigheten att åtnjuta privilegiet omtvistad, så borde åtminstone en rättslig undersökning derom först ske, innan andra åtgärder vidtoges. Akademien stode just nu i beredskap att börja utgifvandet af sin stora ordbok och behöfde alltför väl behålla inkomsten af Posttidningen. Skulle, såsom af motionen och utskottets kläm tycktes framgå, alla legala annonser intagas kostnadsfritt, så vore 15,000 kronor ett alldeles otillräckligt belopp. Från motsidan svarades, att staten skulle taga betaldt för de legala annonserna, hvilka jemte prenumeration och lösnummerförsäljning borde lemna inkomster, som ej kunde blifva obetydliga. Det vore nödvändigt att få de legala annonserna mera spridda och billigare. Om ersättning till akademien nämndes föga eller intet.

Utskottets hemställan blef vid anställd votering afslagen.

Slutligen är att erinra, det Riksdagen år 1895, med anledning af herr L. Jönssons i Sandby motion, n:o 89, beslöt att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om i hvad mån den stadgade legala annonseringen må kunna *inskränkas*.

I det utlåtande medkammarens utskott vid innevarande riksdag i frågan afgifvit, upptagas först till pröfning de anmärkningar, som motionären anført emot det nuvarande sättet för legala annonser publicerande, och derefter motionärens förslag till förändrade anordningar.

Utskottet förklarar sig vara af samma mening som motionären i fråga derom, att Posttidningen genom sin obetydliga spridning icke uppfyller de kraf, som allmänheten är berättigad att ställa på en tidning för legala tillkännagifvanden. De siffror rörande tidningarnes spridning genom postverket, hvilka motionären anført, befinnas i detta hänseende tillräckligt talande, och erinrar utskottet till jämförelse,

huruom Norges officiella tidning *gratis* utdelas till hvarje kommun och hvarje embetsverk inom Norge till ett antal af 4 à 5,000 exemplar,

hvadan den således verkligen vore tillgänglig öfverallt och för alla.

För att undersöka, huruvida motionärens utsago, att Posttidningens annonspris icke är billigare än flertalet andra tidningars och dertill onödigt högt, är öfverensstämmande med verkliga förhållandet, meddelar utskottet en jämförande beräkning öfver annonspriset i samtliga

dagliga tidningar, som utgifvas i Stockholm, hvilken beräknings resultat innefattas i den tablå, som jemte utskottets derefter följande framställning och förslag här återgifves:

**De i Stockholm utkommande dagliga tidningarnes annonspris,
jemförda med Post- och Inrikes Tidningars.**

	Spaltbredd m.m.	Verkligt pris.		Pris reduceradt efter Posttidningens spaltbredd			Högre pris än Posttidningens	Lägre än Posttidningens
		före texten	efter texten	före texten	efter texten	medelpris.		
		öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
Post och Inrikes Tidningar....	61 ¹ / ₄	12,57	12,57	12,57	12,57	12,57	—	—
Aftonbladet	63	20,00	15,00	19,44	14,58	17,01	4,44	—
Dagens Nyheter, Stockholmsupplagan ...	67	18,00	14,00	16,45	12,80	14,62	2,05	—
" " expressupplagan	—	12,05	10,00	11,42	9,14	10,28	—	2,29
Nya Dagligt Allehanda, stora upplagan	67	20,00	15,00	18,22	14,17	16,19	3,62	—
" " " nationalupplagan	—	15,00	10,00	13,71	9,14	11,42	—	1,15
Stockholms Dagblad, Stockholmsupplagan	65 ¹ / ₂	20,00	15,00	18,07	14,02	16,36	3,79	—
" " landsortsupplagan ...	—	15,00	15,00	14,02	14,02	14,02	1,45	—
Vårt land	66	15,00	10,00	13,92	9,12	11,52	—	1,05
Svenska Dagbladet	67 ¹ / ₂	15,00	10,00	13,61	9,07	11,34	—	1,23
Svenska Morgonbladet	58	12,00	10,00	12,66	10,55	11,06	—	0,97
Stockholms-Tidningen	60 ¹ / ₂	18,00	14,00	18,22	14,17	16,19	3,62	—
<hr/>								
Norsk Kundgjørelsestedende.....	74	7,00	7,00	5,08	5,08	5,08	—	6,77

Då tidningarna hafva olika spaltbredd, hafva alla pris reducerats i förhållande till Posttidningens spaltbredd och således blifvit inbördes fullt jemförliga. Äfvenså har, då alla tidningar utom Posttidningen hafva olika pris för annonser *före* och *efter* texten, medeltalet af dessa pris för hvarje särskild tidning blifvit användt vid jemförelsen. Posttidningens annonspris beräknas efter spalthöjd och utgör 44 öre per centimeter. Då 3¹/₂ petitrader gå på en centimeters spalthöjd, blir priset för hvarje petitrad 12,57 öre.

Till detta pris förhålla sig de öfriga tidningarnes på följande sätt: Aftonbladet, Dagens Nyheters stockholmsupplaga, Nya Dagligt Allehanda, stora upplagan, Stockholms Dagblad, båda upplagorna, samt Stockholms-Tidningen hafva *högre* annonspris än Posttidningen. Skilnaden är högst 4,⁴⁴, lägst 1,⁴⁵ öre per petitrad. Deremot hafva Dagens Nyheters expressupplaga, Nya Dagligt Allehandas nationalupplaga, Vårt Land, Svenska Dagbladet och Svenska Morgonbladet annonspris, som äro *lägre* än Posttidningens. Skilnaden är högst 2,²⁹ lägst 0,⁹⁷ öre per petitrad. I sammanhang härmed kan erinras, att åtskilliga tidningar höja annonspriset för lördagarne med 10 procent och taga särskildt betaldt för skiljelinier mellan annonserna. Af denna jemförelse skulle man kunna få den föreställningen, att Posttidningens annonspris icke i och för sig kan sägas vara oskäligt högt, om det än ur flera synpunkter vore önskligt, att kostnaden för i lag påbjuden och således icke frivillig annonsering vore så billig som möjligt. Då af undersökningen framgår, att blott en enda tidnings medelpris understiger 11 öre, men ingen 10 öre per petitrad, vill det synas som om den åsigt, hvilken motionären uttalar på trenne olika ställen, att annonskostnaden borde kunna nedbringas till mindre än hälften af den nuvarande, icke vore vidare hållbar, framför allt icke, om den legala annonseringen skulle öfverlåtas åt ett redan befintligt tidningsorgan. Men utsträcket jemförelsen till vårt broderland Norge, möta vi en erfarenhet, som talar ett helt annat språk. Norges officiella tidning, Norsk Kundgiørelsestidende, hvilken, såsom ofvan är nämnt, gratis utdelas till kommuner och embetsverk i 4 à 5 tusen exemplar och dertill i prenumeration ej kostar mer än 4 kronor om året, utan något tillägg för postbefordran, har det oaktadt ett annonspris af endast 7 öre för petitrad. Härtill kommer ytterligare, att den norska tidningen har vida större spaltbredd än den svenska, hvadan det befinnes, att *den norska tidningens pris, reduceradt i förhållande till Posttidningens spaltbredd, utgör endast 5,8 öre pr petitrad, således mindre än hälften af Posttidningens pris.* Det torde vara oemotsägligt, att det, som går för sig i Norge, med dess *mindre* antal legala annonser, det bör äfven vara utförbart i Sverige med dess *större* antal och således äfven *mera inkomstgifvande* annonser, och om detta är oemotsägligt, då är dermed ock ådagalagdt, att *en svensk statstidning för i lag föreskrifna kungörelser skulle kunna utan förlust för statsverket utgifvas med ett annonspris af omkring hälften af det nuvarande.*

Beträffande motionärens anmärkning, att Posttidningen bereder sig stegrade inkomster genom användning af onödigt stora stilsorter och

att det icke borde vara tillåtet att i en legal kungörelsetidning genom större stilsorter göra den ena legala annonsen mera i ögonen fallande än den andra, anser utskottet, att utfärdandet af ett dylikt förbud skulle vara att drifva reglementerandet väl långt. Annonssören bör hafva frihet att, allt efter den vigt han tillägger annonsen, bestämma om den större eller mindre grad af tydlighet, hvarmed den bör publiceras.

Deremot instämmer utskottet med motionären deruti, att det är otidsenligt och olämpligt, att en enskild korporation har uteslutande bestämmanderätt öfver den beskattning, som genom den legala annonseringen är pålagd icke blott den enskilde, utan äfven staten och kommunen, utan att Kongl. Maj:t eller Riksdag hafva någon rätt att bestämma derom, och att en ändring i detta förhållande är i hög grad önskvärd. Möjligheten att få en sådan ändring till stånd är dock i första hand beroende af den uppfattning, man hyser angående Svenska akademiens privilegium på offentliggörande af legala tillkännagifvanden. Utan att vilja ingå pröfning, huruvida detta privilegium är förverkadt eller icke, vill dock utskottet uttala såsom sin mening *dels* att, äfven om det vore förverkadt, skulle det icke vara Riksdagen värdigt att utan godtgörelse upphäfva ett privilegium, som fått fortleva 60 år efter den tid, då det skulle hafva förfallit, *dels* att Svenska akademien är en institution, hvilkens väl bör ligga hvarje svensk man om hjertat, och att enkannerligen dess ordboksarbete är af den betydelse för vårt språk, att akademien icke får beröfvas medel att kraftigt och ostördt bedrifva detsamma. Motionären har i viss mån erkänt detta, men på samma gång uttalat sig derom på ett sätt, som utskottet icke kan fullt gilla. Frånsedt detta, är utskottet ense med motionären derom, att erforderliga penningemedel böra åt akademien på annat sätt beredas, och att Riksdagen härtill torde finnas villig, i synnerhet om derigenom kan beredas någon lättnad i annonseringsbördan. Om storleken af denna ersättning åt akademien kan utskottet icke yttra sig, då ännu ingen officiel uppgift om akademiens inkomst af Posttidningen finnes tillgänglig. Denna svårighet torde emellertid inom kort blifva afhjelpat. Utskottet har nemligen inhämtat, att Svenska akademien i december 1894 hos Kongl. Maj:t anhållit att få till kammarrätten för granskning öfverlemna sin räkenskap för inkomster af Posttidningen och utgifter för ordboksarbetet från 1894 och att, så snart nådigt tillstånd dertill lemnats, räkenskaperna för såväl 1894 som 1895 komma att till kammarrätten öfverlemnas och således blifva för statsrevisionen tillgängliga.

I sammanhang härmed må äfven nämnas, att Posttidningen från och med början af år 1895 icke är utarrenderad, utan att Svenska

akademien själf drager hela inkomsten af tidningen och bestrider kostnaderna för dess utgifvande.

Tidningens ställning till regeringen är densamma som förut.

För utskottet återstår nu att yttra sig om motionärens alternativa förslag, det ena om utgifvande af en statstidning innehållande uteslutande annonser, dels legala, dels andra, samt tidningens gratisutdelning till kommuner och embetsverk; det andra om den legala annonseringens verkställande genom något redan befintligt tidningsorgan. Mot det sistnämnda alternativet hyser utskottet allvarsamma betänkligheter. Att gifva en enskild tidning ett dylikt monopol vore att premiera densamma på ett för alla dess konkurrenter rent af förkrossande sätt, och skulle visserligen kunna förverkliga det eftersträfvade målet: billiga annonser med stor spridning, men på samma gång försvåra tidningspressens tidsemliga utveckling och framåtskridande. Utskottet anser sig därför böra afstyrka detta förslag. Mot det förstnämnda alternativet vill utskottet anmärka, att det icke synes lämpligt, att en statstidning inlåter sig i konkurrens med enskilda tidningar i fråga om icke legala annonser, utan bör den inskränka sig till att vara, hvad benämningen »statstidning» antyder: en tidning för legala kungörelser. I öfrigt finner utskottet detta alternativ, som i allt väsentligt ansluter sig till det i Norge länge pröfvade och dugligt befunna sättet för verkställande af den legala annonseringen, vara beaktansvärdt.

Då emellertid utskottet delar den ofvan anförda mening, som uttalades af Första Kammarens tillfälliga utskott vid 1888 års riksdag, nemligen att frågan bör i så litet bindande ordalag som möjligt öfverlemnas åt Kongl. Maj:t, får utskottet härmed hemställa,

att motionen må på det sätt bifallas,

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för nästkommande Riksdag framlägga förslag dels till sådan ändring i sättet för den legala annonseringen, att denna icke blefve dyrare än hvad till omkostnadernas betäckande kräfdes och på samma gång erhöile den största möjliga spridning genom gratisutdelning till embetsverk och kommuner, dels till åtgärder, hvarigenom Svenska akademien hölles skadeslös för den minskning i inkomst, som måste uppkomma, om akademiens rättighet att ombesörja den legala annonseringen upphör.

Sedan Andra Kammaren bifallit detta utskottets förslag och jemlikt 63 § riksdagsordningen genom utdrag af protokollet delgifvit Första Kammaren sitt beslut, har ärendet öfverlemnats till yttrande af sistnämnda kammares första tillfälliga utskott.

* * *

Vid den behandling utskottet egnat förevarande fråga har ju icke kunnat undgå utskottets uppmärksamhet, att den icke sysselsätter sig med mer än *en* sida af den uppgift, Post- och Inrikestidningen för närvarande faktiskt har att utöfva. Denna tidning har nemligen, som bekant, icke blott sig ombetrodd den legala annonseringen, utan den tjänar derjemte regeringen till officiellt organ. Vill man nu, utan afseende å sistberörda förhållande, i den legala annonseringens intresse vidtaga anordningar, hvarigenom Posttidningen beröfvas den ekonomiska förutsättningen för sin existens, har man ock dermed framtvingit behovet af nya anordningar äfven med hänsyn till åvägabringandet af ett annat officiellt tidningsorgan för regeringen. Det har därför förekommit utskottet, som om den utredning, hvilken i medkammarens betänkande kommit frågan till del, lede af en ofullständighet, hvilken omöjliggör hvarje säker slutsats i fråga om de ekonomiska resultat, hvilka af den ifrågasatta ändringen med den legala annonseringen skulle för statsverket uppkomma.

Utskottet har heller icke funnit tvingande skäl förefinnas för den föreslagna åtgärden. Motionären anför sjelf, att dess »hufvudsakligaste ändamål» skulle vara att bereda någon lindring åt den i allmänhet föga bemedlade del af allmänheten, som enligt lag vore nödsakad att annonsera i Posttidningen. Det vill häraf synas, som om motionären sjelf skulle anse sitt förslag i hufvudsaklig mån öfverflödiggjort, derest sagda hans uppfattning icke skulle befinnas så grundad, som han synbarligen förestått sig. Att detta antagande verkligen ock är befogadt, torde framgå af nedanstående, af amanuensen i kongl. kammar-rätten R. Vide utarbetade tablåer, till hvilka utskottet i detta afseende tillåter sig hänvisa.

Öfversigt af de i Post- och Inrikes Tidningar med bilagan Tidning för leveranser till staten m. m. under tiden från och med den 1 till och med den 20 mars 1896 förekommande annonser.

Tidningarnes nummer.	Annonser från bolag, banker, affärsmän, teatrar, afvensom dödsannonser.	Annonser från auktions- tioner, bevakningar, borg- hållarsammanträden, lagfarter, skiften, arf och testamenten, omtydighetsförklaringar, förförklaringar o. d.	Annonser om auktioner, stäm- ningar, bevakningar, borg- hållarsammanträden, lagfarter, skiften, arf och testamenten, omtydighetsförklaringar, förförklaringar o. d.	Annonser från statsinsti- tutioner och kommuner (utom annonser från riksbanken och annonser om auktioner & kronoegendomar).	Annonser om äkten- skapsjäf.		Annonser om namn- förändrin- gar.		Summa.
					An- tal.	Milli- meter.	An- tal.	Milli- meter.	
51	1,165	3,562	774	2	59	2	30	5,590	
52	1,298	3,519	543	5	140	6	66	5,566	
53 A	719	2,426	2,373	2	76	5	54	5,648	
53 B	1,701	3,057	855	—	—	—	—	5,613	
54	1,365	3,090	1,278	2	76	3	27	5,836	
55 A	1,633	2,239	1,734	—	—	2	24	5,630	
55 B	1,822	3,600	216	—	—	—	—	5,638	
56 A	1,285	2,813	1,521	—	—	3	27	5,646	
56 B	1,789	3,756	57	—	—	—	—	5,602	
57	2,299	2,612	930	1	19	4	39	5,899	
58 A	1,104	4,090	310	2	52	3	27	5,583	
58 B	1,890	3,569	149	—	—	—	—	5,608	
59 A	2,942	1,790	887	3	69	2	12	5,700	
59 B	1,574	3,127	908	—	—	—	—	5,609	
60 A	1,501	2,676	1,573	5	140	1	6	5,896	
60 B	1,674	3,955	—	—	—	—	—	5,629	
61	2,632	2,633	255	4	94	1	6	5,620	
62 A	1,340	3,174	1,100	3	88	5	59	5,761	
62 B	2,635	2,144	839	—	—	—	—	5,618	
63 A	849	4,242	469	1	37	5	57	5,654	
63 B	2,477	2,681	444	—	—	—	—	5,602	
64	1,518	3,139	659	8	257	6	60	5,633	
65 A	1,484	2,878	1,215	3	65	5	64	5,706	
65 B	1,349	2,782	1,436	—	—	—	—	5,567	
66	2,718	2,763	383	3	65	2	20	5,949	
67 A	472	4,127	924	2	59	1	9	5,591	
67 B	549	4,232	791	—	—	—	—	5,572	
Leveranstidn. 10, 11 o. 12	—	—	10,943	—	—	—	—	10,943	
Summa	43,784	84,676	33,566	46	1,296	56	587	163,909	
Kronor	1,926: 50	3,725: 75	1,476: 90	—	57: 02	—	25: 83	7,212: —	

22 *Första Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 1) Utlåtande N:o 8.*

Medelpriset för en annons om äktenskapsjäf är sålunda 1 krona 24 öre och för en annons om namnförändring 46 öre.

På ett år (= $18\frac{1}{4} \times 20$ dagar) belöper sig enligt förestående beräkningar

	820 annonser om äktenskapsjäf =	kr. 1,016: 80
	1,022 » » namnförändringar = »	470: 12
Summa	1,842 annonser =	kr. 1,486: 92

Stockholm den 23 mars 1896.

Richard Vide.

Genom undersökning af numren från och med 27 till och med 36 af Post- och Inrikes Tidningar för år 1895 har, under antagande att ifrågavarande 10 hufvudnummer med dertill hörande 5 B-nummer utgöra $\frac{1}{30}$ af hel årgång, befunnits, att en årgång innehåller, bland annat

18,210	konkursannonser	à 1: 41	kr. 25,676: 10
2,940	lagfartsannonser	» 2: 68 »	7,879: 20
2,880	auktionskungörelser	» 4: 80 »	13,824: —
2,100	annonser om arf	» 2: 07 »	4,347: —
960	» » preskription	» 3: 43 »	3,292: 80
330	» » förkomna vexlar	» 0: 88 »	290: 40
450	» » ståndskogsliqvid	» 4: 88 »	2,196: —
300	» » intecknings dödande	» 4: 14 »	1,242: —
270	» » delgifning af lagsökning ..	» 4: 31 »	1,163: 70
210	» » försvunna personer	» 1: 54 »	323: 40
210	» » boskilnad	» 1: 45 »	304: 50
150	» » bergadt gods	» 3: 34 »	501: —
180	» » expropriation	» 3: 48 »	626: 40
180	» » delgifning af stämning	» 4: 40 »	792: —
30	» » urarfvagörelse	» 1: 67 »	50: 10.

Richard Vide.

Det torde vara obestriddigt, att den i ofvanstående uppgifter innefattade utredning icke lemnar motionärens förslag den bärkraft, han förmodat. De egentliga »fattigmansannonserna», af hvilka de, som röra namnförändringar, icke af någon lag föreskrifvas, utan äro fullkomligt frivilliga, inbragte under tiden för redovisningen blott 82 kronor 85 öre af de 7,212 kronor, som för Posttidningens annonser under samma tid

debiterades, således blott omkring 1,1 procent. Annonser för staten, för kommuner, bolag, banker, affärsmän och teatrar samt dödsannonser, hvilka senare sällan eller aldrig af den mindre bemedlade allmänheten i Posttidningen införas, inbragte deremot 3,403 kronor 40 öre eller nära hälften af hela beloppet. Återstoden 3,725 kronor 75 öre fördelar sig på auktioner, stämningar, bevakningar, borgenärssammanträden, lagfarter, skiften, arf och testamenten; men något stöd för motionärens uppfattning lemnas icke ens häraf, då ju en blick på den senare af ofvanstående tablåer är nog för att visa, huru *små* utgifterna i medeltal för dessa annonser äro.

Närmast omtanken om den obemedlade men annonseringsskyldiga allmänheten står bland motionens skäl den ringa spridning, Posttidningen bereder de införda annonserna, enär Posttidningens prenumerantsiffra ju ställer sig synnerligen låg. Detta förhållande motväges dock i icke ringa mån af det bland öfriga tidningar rätt allmänt vedertagna bruk, att hvar för sin läsekrets meddela de tillkännagifvanden i Posttidningen, hvilka kunna för platsen vara af något intresse eller ega allmännare vikt; och det torde kunna ifrågasättas, om icke dessa tillkännagifvanden på detta sätt nå en större allmänhet, än om Posttidningens direkta spridning uppbringades till jemförlighet med äfven de större dagliga hufvudstadstidningarnas. Men i hvad fall som helst lär icke så genomgripande åtgärder, som de här föreslagna, behöfva vidtagas för att åvägabringa den ökade spridningen af Posttidnings-annonserna. Utskottet föreställer sig, att derest det sammandrag af hvarje månads mera viktiga tillkännagifvanden, hvilket vid början af nästföljande månad af Posttidningen såsom bihang till tidningen offentliggöres, icke blott såsom nu tillhandahålles dess prenumeranter, utan beredes sjelfständig spridning såsom gratisblad bland allmänheten, skulle denna åtgärd befinnas fullkomligt tillfyllestgörande. Icke alla annonser äro af lika vikt och icke öfverallt finnes lika intresse att få del af dessa tillkännagifvanden. Mycket talades för en del år tillbaka om nödvändigheten för landtkommunerna att ega tillgång till Posttidningen, ehuru härför skulle läggas hinder i vägen af dess höga prenumerationspris; men sedan i följd häraf detta pris 1889 nedsatts med hälften för ifrågavarande kommuner, har dock, enligt hvad utskottet inhemtat, det påstådda intresset visat sig så försvinnande litet, att högst 11 (år 1893) och lägst 7 (1892) kommuner begagnat sig af den medgifna förmånen.

För utskottet har det synts af högsta vikt, att förevarande ärende med synnerlig grannlagenhet behandlas. Det rör nemligen en rättsfråga, hvilken, der icke rättsinnehafvaren frivilligt ingår på att afstå

sin rätt, icke läser kunna annorlunda än på judiciel väg lösas. Andra Kammaren torde emellertid genom att godkänna det förslag, dess utskott framlagt, jemväl få antagas hafva godkänt dess uttalande om det för Riksdagen icke värdiga uti att utan godtgörelse upphäfva ett privilegium, som fått fortleva 60 år efter den tid, då det skulle hafva förfallit, likasom ock derom att Svenska akademien vore en institution, hvilkens väl borde ligga hvarje svensk man om hjertat, samt att dess ordboksarbete vore af den betydelse för vårt språk, att akademien icke finge beröfvas medel att kraftigt och ostördt bedriva detsamma; och att detta antagande måste vara välgrundadt, styrkes väl på det allra kraftigaste af den omständigheten, att, ehuru motionären i sjelfva sin hemställan derom ingenting förmäler, Andra Kammaren icke förty bifallit sitt utskotts framställning om att hos Kongl. Maj:t anhålla äfven om åtgärder, »hvarigenom Svenska akademien hölles skadeslös för den minskning i inkomst, som måste uppkomma, om akademiens rättighet att ombesörja den legala annonseringen upphör». I detta anmärkningsvärda förhållande ser utskottet ett påtagligt bevis för äfven Andra Kammarens önskan att undvika till och med hvarje sken af någon åsyftad rättskränkning. Men *då* detta syftemål än bättre vinnes genom att åt Svenska akademiens eget initiativ lemna de åtgärder, hvilka den med föranledande af Riksdagens sistlidna år, i följd af samma motionärs förslag rörande den legala annonseringens inskränkande, till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelse möjligen kan finna erforderliga; *då* hvad motionären åberopat såsom hufvudsakligaste syftemålet för nu förevarande motion visat sig bero på bristande kännedom om verkliga förhållandet; *då* vidare en ökad spridning af de legala annonserna utan tvifvel kan åstadkommas med vida enklare medel än de af motionären ifrågasatta; och då slutligen genom den utredning, som inom medkammaren åvägabragts, tydligen framgått, att påståendet om det oskäligt höga pris, Posttidningen skulle åsätta sina annonser, saknar grund, finner sig utskottet böra hemställa,

att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens beslut.

Stockholm den 14 april 1896.

På utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.